

Motion till riksdagen 2016/17:3600

av **Ola Johansson m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2016/17:30 Framtidsfullmakter – en ny form av ställföreträdarskap för vuxna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fullmaktsgivarens rätt att pröva giltigheten hos en framtidsfullmakt bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att peka ut den myndighet som ska registerföra framtidsfullmakter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att upprätta framtidsfullmakter i digital form och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överlåtelser, köp och försäljning av fastigheter som omfattar mer än privatbostaden ska godkännas av överförmyndaren och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny form av ställföreträdarskap för vuxna bör utformas på ett flexiblere sätt och att det inte i detalj bör reglera turordningsregler mellan anhöriga när det gäller att företräda den enskilde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Många personer kommer i något skede av livet att hamna i en situation där man blir beroende av andra, och vi kan inte i förväg bestämma när. Det kan ske plötsligt, genom ett snabbt förlopp i unga år, eller gradvis, vid en hög ålder och under mycket lång tid. I det senare fallet kan det vara svårt att avgöra precis i vilket skede den tröskel passeras som utlöser ikraftträdandet av en framtidsfullmakt och det är inte alltid uppenbart för den enskilde eller de anhöriga. Förr eller senare måste det bestämmas vem, eller vilka, i anhörigkretsen som ska fungera som ställföreträdare när en familjemedlem successivt

behöver hjälp med daglig tillsyn, praktiska göromål och ekonomiska angelägenheter. Beredskapen och förmågan att självständigt klara av detta varierar naturligtvis. Inte sällan leder det till problem och konflikter mellan anhöriga, men i den absoluta merparten av fallen reds svårigheterna ut, då kärleken och omsorgerna om den anhörige står i första rummet. Då alla andra möjligheter uteslutits ska en god man eller förvaltare kunna förordnas att bevaka rätt och sörja för person.

Gode män

Centerpartiet vill se en översyn av verksamheten med gode män, vilken grundar sig på att det är ett fungerande system. Till följd av bristande tillsyn och kontroll samt en oklar ansvarsfördelning har systemet dock visat på brister som har drabbat många enskilda personer på ett helt oacceptabelt sätt. Framtidsfullmakter kan i många fall vara ett alternativ och minska behovet av gode män, men behovet av en säkrare och bättre organiserad överförmyndarverksamhet bedömer vi kommer att finnas under överskådlig tid.

Framtidsfullmakter

Centerpartiet är i grunden positivt till framtidsfullmakter och ser att reformen på sikt kan komma att minska trycket på gode män. Framtidsfullmakter syftar till att på ett bättre sätt än i dag klara ut ansvarstagandet i den stund då man förlorar sin beslutsförmåga och i bästa fall blir hänvisad till anhöriga. En sådan reform kommer när den införs att efterfrågas av många, förutsatt att den upplevs som okomplicerad, rättssäker och tillgänglig. Enligt vår mening återstår dock en del arbete med detaljerna och de flesta framtidsfullmakter som kommer att utfärdas sedan lagen börjar gälla träder i kraft långt senare, därför brådskar det inte med att införa reformen redan den 1 juli 2017.

Då det i lagförslaget varken föreslås elektronisk anmälan av framtidsfullmakter eller någon form av registrering, kommer vi inte att veta något om hur omfattande behovet blir eller vilka fullmaktshavarna i slutändan kommer att vara. Vi kan därför inte veta något om det framtida behovet av andra åtgärder som behövs till stöd för personer som inte kan sköta sin ekonomi och personliga angelägenheter, såsom gode män.

Det finns också en risk att det förekommer fall där en enskild av olika anledningar glömmer bort eller bortser från att fullmakter redan har utfärdats. Orsakerna till det kan vara många, att man flyttat till en annan ort eller lever med en annan partner, eller så kan det ske på grund av glömska och förvirring. Det kan inte heller uteslutas att en person upprättar en framtidsfullmakt som uppfyller kraven, trots att denne vid det tillfället har en nedsatt beslutsförmåga eller är utsatt för påverkan. Det är angeläget att så långt det är möjligt undvika situationer där det inte framgår tydligt vem som är fullmaktshavare, att denne faktiskt är den person som fullmaktsgivaren ursprungligen avsåg och att fullmakten äger aktualitet dagen då den kommer till användning. Det kan också ifrågasättas huruvida det är tillräckligt att enbart fullmaktshavaren kan pröva giltigheten i tingsrätten medan den möjligheten helt saknas för fullmaktsgivaren. Det kan uppstå situationer i livet då tilltron till den närmast anhörige raseras och det kan bli komplicerat att återta en fullmakt om fullmaktshavaren vägrar att lämna den ifrån sig.

Framtidsfullmakten ska gälla personliga och ekonomiska angelägenheter, undantaget åtgärder inom hälso- och sjukvård eller tandvård samt frågor av utpräglat personlig karaktär. Privatekonomi kan handla om löpande utgifter och inköp, men det kan också röra sig om stora transaktioner. Att köpa och sälja aktier, egendom och fastigheter. Vi menar att det inte är lämpligt att ge fullmaktshavaren obegränsade befogenheter att sköta fullmaktsgivarens ekonomi. Handlar det om fastighetsköp, försäljningar eller överlåtelser som omfattar mer än den egna bostaden borde det ske genom en god man eller förvaltare och inte av en fullmaktshavare ensam.

Det ska vara möjligt att utfärda en elektronisk fullmakt. Genom Bank-id finns det ett säkert system att göra ekonomiska transaktioner och även lämna in självdeklarationer. Detta är de flesta väl bekanta med i dag, medan papperslösningar i dag måste anses otidsenliga. En skriftlig fullmakt ska kunna vara giltig om den upprättats på ett sådant sätt som beskrivs i regeringens förslag.

Centerpartiet menar att det måste utformas en teknisk lösning för att upprätta framtidsfullmakter digitalt. Det skulle också underlätta upprättandet av det register som vi anser kommer att behövas. Regeringen ska utreda formerna och peka ut en ansvarig myndighet för detta.

En ny form av ställföreträdarskap för vuxna

Lagförslaget innebär som det är utformat ett oproportionerligt intrång i den privata sfären av anhöriga och i individers beslutanderätt att lagstifta om en särskild turordning att företräda den enskilde. Det bär oss emot att bidra till en lag som i praktiken undanröjer möjligheten att själva inom vän- och familjekretsen bestämma hur och av vilka omvårdnad och stöd ges till en aktad familjemedlem, som på grund av ålder och sjukdom inte länge klarar att på egen hand sköta privata angelägenheter.

Det kan knappast vara statens uppgift att i detalj rangordna familjemedlemmar över huvudet på dessa och enskilda stödbehövande personer. I likhet med flera remissinstanser, såsom banker och försäkringsbransch, ser vi att införandet av framtidsfullmakter gör att en särskild behörighet för anhöriga att företräda närstående får begränsad effekt och i stället väcker nya frågeställningar. Exempelvis är det inte tydligt vilken ställning särkullbarn får, vilket utrymme som ges att själva besluta om ställföreträdarskap inom anhörigkretsen samt i vilken uträkning det ändå kommer att krävas fullmakter av olika slag. Det kan också innebära att en person på ett icke rättssäkert sätt ges möjlighet att företräda en enskild mot dennes och övriga anhörigas vilja och detta utan vare sig kontroll eller insyn.

Ola Johansson (C)

Per-Ingvar Johnsson (C)

Solveig Zander (C)

Anders Åkesson (C)

Ola Johansson (C)

Per-Ingvar Johansson (C)

Solveig Zander (C)

Anders Åkesson (C)